

Sprawozdanie merytoryczne
z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu
Parków Krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody
i edukacji ekologicznej” wg harmonogramu rzeczowo – finansowego
do umowy nr WFOŚ/D/723/34/2015

*Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych
zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.*

**Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych –
Trójmiejski Park Krajobrazowy w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.**

**Ochrona walorów turystyczno-rekreacyjnych ścieżki dydaktycznej – „Dolina
Samborowo” oraz eliminacja zagrożeń wynikających z sukcesji roślinności.**

Ścieżka przyrodnicza w Dolinie Samborowo jest najczęściej odwiedzaną ścieżką edukacyjną w TPK i odbywa się tu najwięcej zajęć terenowych dla grup szkolnych.. Łączy w sobie wartości kulturowe i niezwykle walory przyrodniczo-krajobrazowe. Między innymi w dolinie tej znajduje się szereg pomników przyrody, z najbardziej znanym PP nr 206 A - „Gruby dąb”. Właściwemu ukierunkowaniu ruchu turystycznego służy m.in. ustawienie przy skraju łąki ław wykonanych z zakotwiczonych w ziemi pni drzew. Drewniane ławy są istotnym elementem wyposażenia ścieżki przyrodniczej w Dolinie Samborowo. Poza turystami ze ścieżki tej korzystają najczęściej grupy szkolne, a ławki umożliwią prowadzenie stacjonarnych zajęć edukacyjnych podczas odpoczynku grupy.

W lipcu 2015 roku w Dolinie Samborowo wykonano koszenie półnaturalnych łąk położonych na trasie ścieżki dydaktycznej. Zabiegi objęły powierzchnię około 3,5 ha. Półnaturalne łąki w Dolinie Samborowo są cennym elementem środowiska przyrodniczego. Występują tu rzadkie i zagrożone gatunki roślin, zwierząt i grzybów. Zanikanie tradycyjnego kośnego sposobu użytkowania łąk zagraża uwolnieniem procesu naturalnej sukcesji, prowadzącej do zdominowania urozmaiconej roślinności przez kilka pospolitych gatunków i w dalszej kolejności - do powrotu na to miejsce formacji drzewiastej. Jedynym skutecznym sposobem zachowania cennych pod względem bioróżnorodności półnaturalnych łąk jest czynna ochrona – w przypadku łąk polega ona głównie na ich systematycznym koszeniu.

Poprawienie stanu technicznego i uzupełnienie oznakowania turystycznego w tzw. „strefie styku” oraz renowacja oznakowania informacyjnego obiektów cennych przyrodniczo w TPK (szlaków pieszych, ścieżek rowerowych, rezerwatów przyrody).

W okresie wiosennym wykonano przegląd stanu technicznego tablic rezerwatów, ścieżek rowerowych i dydaktycznych oraz tablic granic parku przed sezonem turystycznym.

W ramach tego zadania wykonano remonty i wymianę oznakowania zniszczonego (wymiana tablic informacyjnych), oraz ustawiono nowe (daszki i słupy drewniane) w rezerwach przyrody. Na ścieżce dydaktycznej- Samborowo” ustawiono ławy drewniane. Odnowiono także tablice granic parku (malowanie oraz wymiana zniszczonych). Oznakowano pomniki przyrody (głazy) oraz wymieniono zniszczone tablice informacyjne na ścieżce rowerowej Wejherowo - Gdynia – Gdańsk.

Kwartalnik dla młodzieży - „Gawron”

Przygotowano cztery numery kwartalnika „Gawron”. Kwartalnik dostępny jest od 2014 roku w wersji elektronicznej na stronach internetowych Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Pracownicy PZPK w ramach pracy własnej piszą artykuły, wykonują zdjęcia, redagują i przygotowują teksty. Redagujący czasopismo starają się poruszać szeroki zakres tematów z dziedziny ochrony środowiska i przyrody jak: gospodarka odpadami, formy ochrony przyrody w Polsce czy też zagadnienia związane z ochroną gatunkową roślin i zwierząt. W kwartalniku odnotowuje się najnowsze odkrycia przyrodnicze, a także popularyzuje turystykę aktywną poprzez upowszechnianie informacji o ścieżkach dydaktycznych, trasach rowerowych i wędrówkach przyrodniczych. Kwartalnik zawiera również artykuły osób współpracujących z innymi parków krajobrazowych i narodowych, a także środowiska przyrodników.

Roczny cykl imprez przyrodniczo-edukacyjnych promujących walory przyrodnicze TPK w tym organizacja imprez ekologicznych i zajęć dydaktycznych.

W ramach działalności TPK realizowany był cykl imprez edukacyjnych skierowanych do szerokiego kręgu odbiorców: młodzieży szkolnej, przewodników, nauczycieli, turystów odwiedzających park i innych osób zainteresowanych przyrodą TPK.

W 2015 roku były to:

Konkurs wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym

Konkurs został przygotowany pod hasłem – „Trójmiejskie ścieżki przyrodnicze (Dolina Samborowo, Lasy Chyłońskie, Sopocka ścieżka turystyczno-przyrodnicza)”. Tematem konkursu były walory przyrodnicze ścieżek edukacyjnych na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Finał konkursu odbył się w dniu 22 kwietnia 2015 roku w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 8 im. Jana Matejki w Sopocie.

Był on kontynuacją konkursów poświęconych TPK organizowanych od kilku lat we współpracy z SP 8 w Sopocie.

Celem organizowanych corocznie konkursów jest rozszerzenie wiedzy przyrodniczej i wzbudzenie zainteresowań wśród uczniów szkół Trójmiasta.

Konkurs skierowany był do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz pierwszych

gimnazjów i składał się z części pisemnej oraz części ustnej połączonej z pisemną poświęconą szczegółowym informacjom na temat walorów przyrodniczych ścieżek. Do konkursu zgłosili się uczniowie z siedmiu placówek edukacyjnych Trójmiasta.

W skład komisji konkursowej weszli nauczyciele oraz przedstawiciel parku. Lista laureatów konkursu została zamieszczona na stronie internetowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Miedzyszkolny projekt edukacyjny dla szkół - „Po sąsiedzku, czyli 35 lat Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego”

W projekcie wzięły udział dzieci z pięciu gdańskich szkół. Tradycyjnie konkurs łączył ze sobą elementy sprawności fizycznej i wiedzy przyrodniczej. Oprócz zajęć typowych dla lekcji WF uczestnicy musieli rozwiązywać krzyżówki, odgadywać hasła czy odpowiadać na pytania związane z tematyką konkursu. W finale wzięło udział prawie 200 uczestników. Podczas prac jury wygłoszona została prelekcja o przyrodzie TPK. Park był także fundatorem części nagród książkowych.

Dni Otwarte Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego

Celem tej imprezy o charakterze popularyzatorsko – edukacyjnym było przybliżenie mieszkańcom Trójmiasta zadań i zasad funkcjonowania jednej z obszarowych form ochrony przyrody, jakim jest park krajobrazowy, przedstawienia jego walorów oraz zagrożeń wynikających m.in. z nieukierunkowanej turystyki.

Impreza ta zaplanowano na dwa dni: dzień roboczy i następujący po nim dzień wolny od pracy, tak aby umożliwić poznanie parku wszystkim osobom zainteresowanym, zarówno młodzieży szkolnej jak i osobom pracującym czy przebywającym na emeryturze.

Pierwszego dnia uczestnicy imprezy mieli okazję odwiedzić specjalnie przygotowane w ogrodzie przy siedzibie parku stoisko z namiotami edukacyjnymi.

W namiocie TPK, uczestnicy zapoznali się z materiałami edukacyjnymi dotyczącymi Parku. Obok ustawione były magnetyczne tablice edukacyjne, dotyczące rozpoznawania gatunków ptaków lasów i miast, przybliżające najczęstsze gatunki naszej awifauny, które mieszkańcy Trójmiasta mogą spotkać na granicy Parku i aglomeracji trójmiejskiej. Zajęcia przy kolejnej tablicy edukacyjnej umożliwiły zainteresowanym uczestnikom zapoznanie się z gatunkami fauny wykorzystującymi stare, dziuplaste drzewa w drzewostanach na obszarze TPK. odbyły również przyrodnicze konkursy i quizy, układano puzzle ze zdjęciem jednego z jezior TPK. W pozostałych namiotach zaprezentowały się między innymi: Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej, Fundacja Akcja Bałtycka, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Nadleśnictwo Gdańsk, Fundacja Wspólnota Gdańska i Zespół Szkół Architektury Krajobrazu. Odbyły się również warsztaty rękodzieła (na których pod okiem instruktora można było uszyć małą sówkę - maskotkę).

W celu zwiększenie wiedzy i wrażliwości mieszkańców Trójmiasta i okolic, dotyczącej walorów przyrodniczych Parku oraz przybliżenia osobom zainteresowanym charakterystycznych dla TPK gatunków ptaków wydano **folder - „Ptaki Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego”**.

Drugiego dnia przeprowadzono dwie wycieczki terenowe do południowego kompleksu TPK, czyli do Lasów Oliwsko - Sopotkich

1. Ścieżka przyrodnicza – Dolina Samborowo
2. Dolina Daglezjowa – Mała Gwiazda – Zajęcze Wzgórze

Celem wycieczek było przybliżenie uczestnikom wartości przyrodniczych i kulturowych TPK oraz zwrócenie uwagi na problemy ochrony tych wartości wynikające z sąsiedztwa Aglomeracji Trójmiejskiej.

Impreza cieszyła się dużym zainteresowaniem mediów. Informowała o niej szeroko trójmiejska prasa, portal Trojmiasto.pl i Radio Gdańsk. W trakcie imprezy gościliśmy dziennikarzy prasowych, radiowych i dwie ekipy telewizyjne.

Dni Otwarte Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego planowane są jako coroczna, cykliczna impreza, mająca trwale wpisać się w kalendarz imprez edukacyjnych w Trójmieście.

Konkurs fotograficzny - „Mój Trójmiejski Park Krajobrazowy”

Tegoroczna edycja konkursu odbywała się w dwóch kategoriach wiekowych (szkoły podstawowe i gimnazja oraz licea i dorośli). Napłynęło blisko sto prac, w tym duża część na dobrym i bardzo dobrym poziomie. Zwycięzców nagrodzono lornetkami i książkami. Najlepsze prace opublikowano na stronie internetowej parku, znajdą się także w kolejnym numerze kwartalnika „Gawron”.

Drzewko za opone

Coroczna akcja organizowana z Klubem Kulturalnego Kierowcy, odbywa się w wyznaczonych miejscach w sąsiedztwie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Podczas akcji organizowany był konkurs wiedzy ekologicznej, a pracownicy parku informowali o działalności TPK. Uczestnicy zbiórki otrzymali materiały promocyjne Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Partnerzy przy realizacji projektu:

L.p.	Partner	Rola partnera w projekcie
1.	Nadleśnictwo Gdańsk, Fundacja Wspólnota Gdańska, Fundacja Akcji Bałtyckiej, Trójmiejskie Koło OTOP, Zespół Szkół Architektury Krajobrazu, Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej. Radio Gdańsk	Współpraca organizacyjna i merytoryczna podczas organizacji Dni Otwartych Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego Patron medialny Dni Otwartych Trójmiejskiego Parku
2.	Szkoła Podstawowa nr 17 w Gdańsku	Współpraca organizacyjna i merytoryczna podczas organizacji i w trakcie realizacji projektu edukacji ekologicznej. Udostępnienie sali na zajęcia i zakończenie projektu.
3.	Klub Kulturalnego Kierowcy, Centrum Edukacji i Informacji Ekologicznej, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Współpraca przy organizacji imprezy „Drzewko za oponeń”
4.	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Dostarczy materiały promocyjne dla uczestników organizowanych wycieczek

Imprezy turystyczno-ekologiczne i edukacyjne w 2015 roku których współorganizatorem był, bądź uczestniczył w nich TPK

- XV Międzyszkolny Konkurs Fotograficzny „Oliwa” – prace organizacyjne i podsumowanie kolejnej edycji konkursu
- Międzyszkolny Projekt Ekologiczny „Po sąsiedzku, czyli 35 lat Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 17 w Gdańsku
- Międzyszkolny konkurs „Trójmiejskie ścieżki przyrodnicze” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie
- Udział w imprezach plenerowych promujących projekt ochrony raka szlachetnego – festyny we Wdzydzach Kiszewskich i Charzykowych
- Prezentacja programu ochrony raka szlachetnego dla pracowników Nadleśnictwa Wejherowo oraz przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Wejherowie, Urzędu Gminy Wejherowo, Polskiego Związku Wędkarskiego i Związku Komunalnego Gmin „Dolina Redy i Chylonki”
- Cykl imprez organizowanych przez oddziały PTTK w tym, między innymi Ogólnopolski Konkurs „Poznajemy Ojcowiznę”
- Cykl imprez organizowanych przez Studenckie Koło Przewodników Turystycznych i inne kluby turystyczne

- Współpraca i ufundowanie nagród w kolejnej edycji Powiatowego Konkursu Ekologicznego „Czysta woda” w Cedrach Wielkich
- Współpraca i ufundowanie nagród w Przeglądzie Piosenki Ekologicznej w Przyjaźni
- Wsparcie projektu ufundowanie nagród i udział w finale Wojewódzkiej Ligi Przyrodniczej
- Współpraca i udział w Międzyszkolnym Konkursie Przyrodniczo-Plastycznym „Ssaki Polski”
- Patronat nad imprezami organizowanymi przez Pomorski Klub Orientacji „Harpagan”
- Stała współpraca z Radą Osiedla Oliwa, Sopotkim Centrum Wolontariatu i Stowarzyszeniem na Drodze Ekspresji – udział w spotkaniach, projektach i imprezach
- Stała współpraca z Samorządową Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie (w tym prowadzenie zajęć przyrodniczych na obszarze Parku)
- Przeprowadzenie zajęć terenowych w TPK dla uczestników VIII Zjazdu Herpetologów Polskich Ogrodów Zoologicznych – współpraca z Miejskim Ogrodem Zoologicznym „Wybrzeża”.
- Udział i konkursy w III Festynie Rodzinnym w Sopocie (wycieczka po TPK i konkursy ekologiczne)
- Udział w imprezie „Gdyński Magiel Twórczy” – organizator MOPS Gdynia (prelekcja i konkursy ekologiczne)
- Udział w cyklu imprez z okazji Dnia Ziemi (wycieczki w Dolinie Samborowo, udział w jury konkursów plastycznych, konkursie wiedzy przyrodnicze z pogadanką (Centrum Handlowe Przymorze) oraz Dnia Wiosny
- Udział (stoisko TPK) w imprezie Dni Ptaków Wędrownych w Kuźnicy
- Współpraca z Komitetem Organizacyjnym Olimpiady Biologicznej
- Współpraca organizacyjna i udział w plenerowej akcji edukacyjnej „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”
- Zajęcia terenowe dla osób starszych i niepełnosprawnych – współpraca z Uniwersytetem III Wieku w Gdańsku oraz Komisją Turystyki Niepełnosprawnych PTTK
- Udział w innych imprezach i festynach
- Akcja „Drzewko za oponę”
- Świąteczny Mix Naukowy konkurs wiedzy organizowany przy współpracy z Gimnazjum nr 20 w Gdańsku (patronat honorowy PZPK)
- Konkurs fotograficzny o TPK i prelekcja podczas obchodów 70 lecia II Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku (honorowy patronat TPK)
- Prelekcja i udział w II finale Wojewódzkiej Ligi Przyrodniczej „Lasy Nadbałtyckie”
- Współpraca z Fundacją Romualda Koperskiego – konkurs przyrodniczy w Gimnazjum nr 20 w Gdańsku
- Udział w Festynie Leśnym w Gdyni – stoisko parku, konkursy przyrodnicze
- Konkurs przyrodniczy dla dzieci ze szkoły w Baninie
- Konkurs przyrodniczy podczas XXII Rajdu Szlakami Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (wspólnie z Gimnazjum nr 4 w Rumii)
- Konkursy przyrodnicze podczas „Turystycznej Majówki w Parku”
- Konkurs wiedzy przyrodniczej w ramach „Święta Niezapominajki” wspólnie ze Szkołą nr 50 w Gdańsku
- Zajęcia terenowe dla studentów II roku kierunku Krajoznawstwo i Turystyka (Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego)

- Akcja Lato – zajęcia terenowe dla dzieci pozostających na wakacje w mieście. Impreza wspólnie z klubem Winda (Gdański Archipelag Kultury)
- Udział w prezentacji Samorządu Województwa Pomorskiego podczas Jarmarku Dominikańskiego

Zajęcia terenowe, których organizatorem (lub współorganizatorem) był TPK

	2015	Liczba uczestników
Wycieczki dla młodzieży szkolnej i różnych organizacji po TPK	15	ok 500 osób
Konkursy - współpraca i nagrody	18	ok 5000
Prelekcje w szkołach i siedzibach organizacji	17	ok 1000
Spotkania z młodzieżą w siedzibie parku - prelekcje i przewodnictwo na ścieżce dydaktycznej	12	ok 500
Audycje radiowe i programy telewizyjne	11	ok 250.000
Imprezy masowe - własne oraz te, w których uczestniczyli pracownicy parku	13	ok 30.000

Informacja o działaniach edukacyjnych parku znajdują się na stronie internetowej, część imprez ogłaszana jest na łamach prasy i w audycjach radiowych. Informacje o dofinansowaniu działalności TPK przez WFOŚiGW w Gdańsku oraz logo umieszczane są na materiałach wydawanych przez TPK (tablice informacyjne; wydawnictwa; o dofinansowaniu są informowani także uczestnicy imprez terenowych i konkursów).

Ochrona czynna siedlisk łąkowych śródleśnych dolin i wewnątrz krajobrazowych na użytkach ekologicznych: „Okuniewskie Łąki”, „Łąka nad Zagórską Strugą” i w rezerwacie przyrody „Łęg nad Sweliną”.

Niezbędnym działaniem warunkującym istnienie siedlisk łąkowych jest regularne prowadzenie zabiegów czynnej ochrony, w tym przypadku koszenia i usuwania roślinności zielnej. W sierpniu 2015 roku wykonano koszenia na półnaturalnych łąkach w rezerwacie „Łęg nad Sweliną”, na powierzchni ok. 1,7 ha – koszenie ręczne. Zadanie to jest wykonywane co dwa lata w porozumieniu z Nadleśnictwem Gdańsk (ostatnio w 2013 roku).

Łąki zajmują kilkanaście procent powierzchni rezerwatu. Stwierdzono tu ponad 205 gatunków roślin naczyniowych, w tym gatunki podlegające ochronie prawnej (m.in. listera jajowata, kukułka Fuchsa, kukułka plamista, kukułka szerokolistna).

Zabiegi ochrony czynnej wykonano także na dwóch użytkach ekologicznych: „Okuniewskie Łąki” i „Łąka nad Zagórską Strugą”. Powierzchnia siedlisk, na których prowadzono zabiegi wyniosła około 2,7 ha. Ze względu na fragmentarycznie podmokły i grząski teren łąki koszenia wykonano ręcznie.

Użytek ekologiczny „Łąka nad Zagórską Strugą” został utworzony w 2011 roku w celu zachowania bogactwa gatunkowego flory na obszarze łąki zlokalizowanej na dnie doliny niewielkiej rzeki. Wyjątkową ciekawostką tego użytku jest liczna populacja częściowo chronionego storczyka – kukułki szerokolistnej (*Dactylorhiza majalis*).

Ochrona płazów w TPK

W ramach działań z zakresu ochrony czynnej płazów na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, na czas wiosennej masowej migracji płazów do miejsc rozrodu ustawione zostały dwa okresowe płotki ochronno-naprowadzające:

- jeden na terenie osiedla Sokółka I w Gdyni, w strefie styku osiedla i lasu, równoległe do ul. F. Sokoła – płotek o długości ok. 90 metrów,
- drugi przy północnym krańcu jeziora Wyspowo, przy drodze Nowy Dwór Wejherowski – Gniewowo – płotek o długości ponad 100 metrów.

W miejscach tych we wcześniejszych latach obserwowana była wysoka śmiertelność płazów, zwłaszcza ropuchy szarej (*Bufo bufo*).

Pracownicy TPK dokonali także naprawy i wzmocnienia trzeciego płotka zabezpieczającego, przymocowanego na stałe do ogrodzenia osiedla Fort Forest w Gdyni.

Do płotków przymocowano plansze z informacją o celu wykonanego zabezpieczenia.

Płotek na osiedlu Sokółka I wyposażony został w wiaderka do zbierania płazów. Celem ustawienia płotka było powstrzymanie płazów przed wtargnięciem na ulice i parkingi osiedla. W okresie 18.03-23.04.2015 r. pracownicy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego: Dariusz Ożarowski, Agnieszka Kowalewska oraz wolontariusze: Tomasz Narczyński i Bohdan Kowalewski dokonywali codziennych kontroli płotka. W trakcie kontroli przenoszono zgromadzone w wiadrach płazy do pobliskich zbiorników wodnych. Dodatkowo, osobniki, które zgromadziły się przy płotku (nie wpadły do wiaderek) były chwywane, wkładane do wiaderka i przenoszone w bezpośrednie sąsiedztwo zbiorników wodnych.

W sumie przeniesionych zostało 206 osobników ropuchy szarej (*Bufo bufo*), 32 żaby trawne (*Rana temporaria*) oraz 5 żab moczarowych (*Rana arvalis*).

Płotek przy jeziorze Wyspowo miał stanowić zabezpieczenie przed wtargnięciem płazów na drogę i jednocześnie nakierowywać je do istniejącego przepustu pod drogą, umożliwiając im bezpieczne dotarcie do jeziora. Nie wymagał codziennych kontroli, jednak ze względu, m.in. na konieczność dokonywania drobnych napraw wykonanego zabezpieczenia, kontrole płotka były wykonywane w odstępach 2,3 – dniowych. W trakcie kontroli zaangażowani w ochronę płazów wolontariusze, przy współpracy pracowników TPK, przenosili zatrzymane przy płotku płazy, odnotowując liczbę osobników należących do poszczególnych gatunków. Pozwoliło to na lepsze poznanie różnorodności płazów w tym rejonie. Łącznie przeniesionych zostało 275 ropuch szarych, 28 żab trawnych i 19 moczarowych, 4 osobniki z grupy żab zielonych, 33 traszki zwyczajne (*Lissotriton vulgaris*) i 2 traszki grzebieniaste (*Triturus cristatus*).

W trakcie kontroli obydwu płotków odnotowywano również liczbę martwych płazów, znalezionych na drogach w zasięgu działania wykonanych zabezpieczeń. Liczby te były znacząco niższe niż w latach ubiegłych, co świadczy o wysokiej efektywności wykonanych zabezpieczeń.

Trójmiejski Park Krajobrazowy zaangażował się również w popularyzację wiedzy na temat płazów. W ramach tych działań pracownicy Parku opracowali tablice edukacyjne, o treści

poświęconej różnorodności gatunkowej chronionych płazów, ich biologii oraz potrzebie i metodach czynnej ochrony. Tablice te ustawione zostały w rejonie płotka przy jeziora Wyspowo oraz terenie osiedla VII Dwór w Gdańsku.

W celu poszerzania wiedzy na temat płazów i konieczności ich ochrony wśród mieszkańców Trójmiasta, Trójmiejski Park Krajobrazowy opracował także folder poświęcony tym zagadnieniom, który dostępny jest nieodpłatnie w siedzibie oraz na stronie internetowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Folder ten jest także rozdawany uczestnikom plenerowych imprez edukacyjnych z udziałem TPK.

W wybranych placówkach dydaktycznym przeprowadzono także zajęcia dydaktyczne, których tematyka obejmowała między innymi zagadnienia ochrony bioróżnorodności tej grupy kręgowców.

Ponadto na zlecenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w północnym kompleksie TPK prowadzona była inwentaryzacja traszki grzebieniastej. Celem inwentaryzacji było zbadanie rozmieszczenia i liczebności tego gatunku w Parku, rozpoznanie ewentualnych zagrożeń i zaproponowanie działań ochronnych.

Traszka grzebieniasta jest gatunkiem, którego status ochronny w prawie polskim (ochrona ścisła, czynna) i międzynarodowym (Dyrektywa Siedliskowa, zał. II i IV; Konwencja Berneńska, zał. II) oraz kategorie zagrożenia (Czerwona lista IUCN 2004, Polska Czerwona Księga 2001 i Lista 2002) jednoznacznie wskazują na potrzebę objęcia szczególną troską i ochroną. Efektem prowadzonych badań jest opracowanie p.n.: „**Inwentaryzacja stanowisk rozrodu traszki grzebieniastej Triturus cristatus na obszarze północnego kompleksu Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego oraz zalecenia ochronne dla poszczególnych stanowisk**”- autor mgr Paweł Janowski

Ważnym elementem ochrony zagrożonych gatunków jest podnoszenie świadomości ekologicznej. W tym celu przeprowadzono cykl spotkań wśród najmłodszych – dzieci i młodzieży szkolnej. Spotkania te poświęcone były różnorodności gatunkowej i ochronie płazów.

Przygotowano i wydano folder - „**Płazy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego**” - poświęcony różnorodności gatunkowej, rozpoznawaniu oraz ochronie czynnej płazów. Folder rozprowadzony jest wśród mieszkańców osiedli, na których stwierdzono znaczącą śmiertelność płazów oraz wśród dzieci objętych akcją edukacyjną.

Aby w większym stopniu przybliżyć mieszkańcom problem ochrony płazów ustawiono tablice edukacyjne (na osiedlu Gdynia – Sokółka i w Wyspowie), poświęcone różnorodności gatunkowej płazów i sposobom ich ochrony.

Uczestnictwo w konferencjach i szkoleniach

Pracownicy TPK w celu podniesienia swych kwalifikacji zawodowych uczestniczyli w konferencjach z zakresu ochrony przyrody min: lichenologicznych, botanicznych, herpetologicznych, ornitologicznych.

Udział w konferencjach, warsztatach i szkoleniach w 2015 roku

- 27 lutego 2015 – spotkanie dotyczące ochrony jezior lobeliowych w ramach projektu: „Program kompleksowej ochrony jezior lobeliowych w Polsce. Etap 1. Podstawy, modelowe rozwiązania”, organizowane przez Fundację Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Bytów
- 11 marca 2015 – udział w seminarium pt. „Pomorskie aleje – wczoraj, dziś i jutro” (jako uczestnik panelu dyskusyjnego), organizowanym przez Stowarzyszenie Eko-Inicjatywa w ramach ogólnopolskiego programu Drogi dla Natury, Gdańsk
- 19-21 marca 2015 – międzynarodowa konferencja „Ochrona i monitoring przyrody – na styku granic”, siedziba Białawieskiego Parku Narodowego, Białawieża
- 24-25 marca 2015 – XI Konferencja Aktywne Metody Ochrony Przyrody w Zrównoważonym Leśnictwie pn. „Grzyby i porosty w lasach – ochrona i użytkowanie”, Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej, Rogów
(wygłoszenie referatu pt. „Ochrona porostów w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym na tle prowadzonej gospodarki leśnej”)
- 10-12 kwietnia 2015 – wiosenna Sesja Klubu Przyrodników pt. „Planowanie ochrony przyrody – gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy?”, Łągów Lubuski
- 26-29 kwietnia 2015 – szkolenie ornitologiczne pt. „Inwentaryzacja populacji lęgowej gągoła (*Bucephala clangula*) na obszarze jeziora Charzykowskiego”, Zaborski Park Krajobrazowy, Charzykowy
- 11 maja 2015 – spotkanie terenowe w ramach projektu: „Program kompleksowej ochrony jezior lobeliowych w Polsce. Etap 1. Podstawy, modelowe rozwiązania”, organizowane przez Fundację Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego we współpracy ze specjalistami z Uniwersytetu Gdańskiego i Pracownią Przyrodniczą Pro Natura Pro Homini, rez. „Pełcznica”, Trójmiejski Park Krajobrazowy
- 15 maja 2015 – konferencja pt.: Oblicza ochrony przyrody w Parku Krajobrazowym „Mierzeja Wiślana”, z okazji 30-lecia Parku, Nowy Dwór Gdański
- 10-11 czerwca 2015 – warsztaty szkoleniowe „Gospodarka i technologia, energetyka i ochrona środowiska”, w ramach projektu Strategia Rozwoju OM do roku 2030, Jastrzębia Góra
- 23-24 czerwca 2015 – szkolenie pt. „Podstawy wspinaczki drzewnej z zastosowaniem technik linowych”, Zaborski Park Krajobrazowy, Charzykowy
- 25-26 czerwca 2015 – warsztaty siedliskowe z rozpoznawania chronionych siedlisk przyrodniczych: 9110-1 Kwaśna buczyna niżowa (*Luzulo pilosae-Fagetum*) 9130-1 Żyzna buczyna niżowa (*Galio odorati-Fagetum*) 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercetea robori-petraeae*), OEE w Szymbarku
- 1-2 września 2015 – konferencja pt. „Inwazyjne gatunki roślin obcego pochodzenia - inwentaryzacja, rozprzestrzenianie się, metody zwalczania”, Wigierski Park Narodowy, Gawrych Ruda
- 17 września 2015 – konferencja dotycząca barszczu Sosnowskiego, Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk
- 17-19 listopada 2015 – warsztaty edukacyjne, OEE w Szymbarku
- 21.11.2015 i 28.11.2015 – szkolenie z procesu ocen oddziaływania na środowisko, FRUG, Uniwersytet Gdański, Gdańsk
- 4-5 grudnia 2015 – szkolenie z oprogramowania QGIS, Zielona Szkoła w Schodnie

Efekt ekologiczny

Gatunki zwierząt chronionych objętych działaniami ochronnymi projektu

L.p	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Stopień zagrożenia gatunku z czerwonej księgi	Gatunek ujęty w Załączniku II Dyrektywy siedliskowej (TAK/NIE/Z gwiazdką)	Gatunek ujęty w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej
1	traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	NT	TAK	
2	żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>		NIE	
3	ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>		NIE	
4	traszka zwyczajna	<i>Lissotriton vulgaris</i>		NIE	
5	żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>		NIE	
6	kompleks żab zielonych	<i>Rana esculenta</i> complex		NIE	

Gatunki roślin chronionych objętych działaniami projektu

L.p	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Stopień zagrożenia gatunku z czerwonej księgi	Gatunek ujęty w Załączniku II Dyrektywy siedliskowej (TAK/NIE/Z gwiazdką)
1	kukułka szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>		NIE
2	kukułka plamista	<i>Dactylorhiza maculata</i>		NIE
3	kukułka Fuchsa	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>		NIE
4	listera jajowata	<i>Listera ovata</i>		NIE

Rodzaje siedlisk chronionych objętych działaniami z czynnej ochrony:

L.p	Typ siedlisko	Nazwa łacińska	Powierzchnia (ha)	Typ siedliska ujęty w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej (TAK/NIE/Z gwiazdką)
1	łąki wilgotne i zmiennowilgotne	zbiorowiska z rzędu <i>Molinietalia</i>	do 5 ha	

Infrastruktura kierująca ruch turystyczny, mająca na celu ochronę cennych walorów przyrodniczych.

Rodzaj wybudowanej/odnowionej infrastruktury: **odnowienie oznakowania ścieżki dydaktycznej, rowerowej, oznakowania informacyjnego rezerwatów przyrody, oznakowania granic Parku, ustawienie tablic informacyjnych - „Plazy”**

Elementy wchodzące w skład infrastruktury (rodzaj, sztuki): **ławy 12 sztuk, tablice informacyjne rezerwatów przyrody 9 sztuk, drewniane daszki na słupach 7 sztuk, tablice informacyjne ścieżki rowerowej 5 sztuk, tablice granic 4 sztuki, tablice „Plazy” 2 sztuki.**

Zadanie obejmowało także malowanie oraz drobne naprawy całego oznakowania.

Długość (mb) szlaku kierunkującego ruch turystyczny: **ścieżka dydaktyczna - 3000 metrów, ścieżka rowerowa - 69000 metrów**

Forma ochrony obszaru, na którym wybudowano/odnowiono infrastrukturę: **park krajobrazowy, rezerwat przyrody**

Typy siedlisk chronionych objętych projektem (zaznaczyć czy są to siedliska ujęte w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej)

łąg olszowo-jesionowy – *Fraxino-Alnetum* (*91E0-3)

grąd subatlantycki – *Stellario holostear-Carpinetum betuli* (9160-1)

kwaśna buczyna niżowa – *Luzulo pilosae-Fagetum* (9110-1)

żyźna buczyna niżowa - *Galio odorati-Fagetum* (9130-1)

bór sosnowy bagienny - *Vaccinio uliginosi-Pinetum* (91D0-2)

jeziora lobeliowe (3110-1)

naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne (3160-1)

niżowe torfowiska wysokie (7110-1)

torfowiska przejściowe i trzęsawiska na niżu (7140-1)

Edukacja Ekologiczna

Całkowita liczba odbiorców zajęć edukacyjnych: **około 290000 osób**

W tym:

Liczba osób biorących udział w szkoleniach: **34 osoby (rak szlachetny)**

Liczba osób uczestniczących w warsztatach: **ok. 7000 osób**

Liczba uczestników akcji plenerowych: **ok. 30000 osób**

Nakład wydawnictwa (podać rodzaj wydawnictwa):

2 foldery „Płazy TPK” i „Ptaki TPK” w nakładzie 5000 sztuk każdy, kwartalnik „Gawron” wydanie internetowe

Oglądalność/Słuchalność audycji lub filmów: **ok. 250000 osób**

Liczba wejść na stronę internetową: **brak danych**

Inne (podać rodzaj):